

Stanowisko Komitetu Transportu Polskiej Akademii Nauk dotyczące przywrócenia dyscypliny naukowej TRANSPORT jako samodzielnie wyodrębnionej w klasyfikacji dyscyplin naukowych w dziedzinie nauk inżynieryjno - technicznych, uchwalone na walnym zebraniu plenarnym Komitetu w dniu 12 maja 2022 roku

Komitet Transportu Polskiej Akademii Nauk stanowi krajową reprezentację środowisk naukowych koncentrujących swe badania w obszarze badawczym TRANSPORTU.

Korzystając ze swojej funkcji reprezentatywnego ciała opiniotwórczego i doradczego, biorąc pod uwagę doświadczenia z funkcjonowania obecnie istniejącej klasyfikacji dyscyplin naukowych występujemy z postulatem przywrócenie istnienia dyscypliny naukowej TRANSPORT jako samodzielnie wyodrębnionej w klasyfikacji dyscyplin naukowych w dziedzinie nauk inżynieryjno - technicznych.

Dyscyplina naukowa Transport istniała jako samodzielna dyscyplina do roku 2018-go. W ramach przeprowadzonej agregacji dyscyplin arbitralnie włączono ją wspólnie z dyscypliną Budownictwo oraz Geodezja i Kartografia do nowo utworzonej dyscypliny Inżynieria Lądowa i Transport.

Kluczową przesłanką do takiego działania było oparcie się na istniejącej klasyfikacji Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). W klasyfikacji tej istnieje dyscyplina *civil engineering*, która posiada subdyscyplinę *transport engineering*.

Uważamy, że błąd został popełniony w interpretacji zakresu badawczego dyscypliny, noszącej w klasyfikacji OECD nazwę *Civil Engineering*, którą to nazwę absolutnie nie wolno tłumaczyć i utożsamiać z inżynierią lądową.

W historycznym rozwoju dzisiaj postrzeganych dyscyplin najstarszą dyscypliną inżynieryjną była inżynieria wojskowa (*Military Engineering*). Obejmowała ona metodyczne i aplikacyjne podstawy budowy infrastruktury militarnej państw i społeczeństw.

W XVIII wieku z dyscypliny *Military Engineering* wyodrębniono inżynierię cywilną (*Civil Engineering*) jako inżynierię nie wojskową (*Non-Military Engineering*). Wynikało to z tego, że inżynierowie wojskowi angażowali się w czasie pokoju w prace projektowe i wykonawcze służące ogółowi społeczeństwa, a nie tylko celom militarnym. Uznano, że prawidłowa nazwa określająca ogół tych przedsięwzięć będzie stanowić domenę **inżynierii cywilnej** jako **inżynierii nie wojskowej**.

Termin inżynieria cywilna w polskim piśmiennictwie naukowym jednak nie został zaakceptowany i przyswojony. Zamiast tego utożsamiono ten termin z budownictwem szczególnie lądowym poprzez błędne przyporządkowanie anglojęzycznego tłumaczenia nazwy *budownictwo* jako *civil engineering*. Tu został popełniony błąd, którego konsekwencję odczuwamy do dzisiaj.

Kontakt

Politechnika Warszawska, Wydział Transportu
ul. Koszykowa 75, 00-662 Warszawa
e-mail: komitet.transportu.wt@pw.edu.pl

Ponieważ, jak wspomniano, historyczne naleciałości uniemożliwiły zaistnienie dyscypliny naukowej pod nazwą inżynieria cywilna - we właściwym, szerokim rozumieniu tego terminu – uważamy, że jest to silny argument uzasadniający wyodrębnienie Transportu jako samodzielnej dyscypliny naukowej.

TRANSPORT jako nauka obejmuje całokształt wiedzy dotyczącej celowego przemieszczania ludzi i ładunków. Przedmiotem badań są lądowe systemy transportowe (transport drogowy, transport kolejowy, transport miejski: kołowy, szynowy i pieszy), powietrzne systemy transportowe (w przestrzeni powietrznej i w obszarach naziemnych ruchu lotniczego) oraz wodne systemy transportowe (transport morski i transport śródlądowy). Celem badań naukowych jest dostarczanie wiedzy dotyczącej aspektów technicznych i organizacyjnych realizacji procesów transportowych umożliwiających bezpieczne, niezawodne oraz użytkowo i społecznie uzasadnione przemieszczanie ludzi i ładunków.

Prace badawcze w TRANSPORCIE koncentrują się między innymi na rozwoju nowych i istniejących rozwiązań w zakresie utrzymania technicznych środków transportu, rozwoju elektromobilności, wykorzystania infrastruktury transportowej, organizacji i eksploatacji terminali transportowych, wprowadzania nowych technologii transportowych, budowy systemów sterowania ruchem w transporcie, logistyki transportu, inteligentnych i autonomicznych systemów transportowych, inżynierii ruchu morskiego w tym metod nawigacji morskiej, metod przekazu informacji w systemach transportowych i ekonomiki transportu.

Celem nowej klasyfikacji dyscyplin naukowych przedstawionej w 2018 roku było ustanowienie możliwości lepszej oceny jakości działalności naukowej jednostek. Była w tym zawarta nadzieja, że nastąpi swoiste uregulowanie świata nauki wpływające na zacieśnienie relacji między zespołami badawczymi i wytyczenie nowych kierunków rozwoju.

Niestety, to nie nastąpiło.

Wprowadzenie niezwykle obszernej tematycznie dyscypliny naukowej Inżynieria Lądowa i Transport doprowadziło na uczelniach do utworzenia wielkich struktur zarządzanych przez Rady Naukowe Dyscyplin. W przypadku dużych uczelni dyscypliny te są niezwykle liczne (np. ponad 400 naukowców lokujących swój dorobek w dyscyplinie Inżynieria Lądowa i Transport w Politechnice Warszawskiej), przy znacznie mniej licznych analogicznych gremiach dotyczących innych dyscyplin naukowych.

Rady Naukowe Dyscyplin składają się w takich przypadkach z 50-ciu i więcej osób, których głównym łącznikiem jest przynależność organizacyjna do tej samej dyscypliny. Zakres merytoryczny badań prowadzonych w ramach tej dyscypliny nie jest spójny a istniejące różnice powodują tematyczne rozproszenie badawcze.

To wszystko sprawia, że decyzje podejmowane kolegiąlnie przez Rady Naukowe Dyscyplin są mniej oparte na dogłębnym rozeznaniu tematu wynikającym z wiedzy i doświadczenia członków Rad, a opierają się w dużej mierze na syntetycznych materiałach przedstawianych do dyskusji w trakcie posiedzeń oraz stanowiskach reprezentowanych przez sprawozdawców. To z kolei wprowadza pewien automatyzm w podejmowaniu decyzji. Tym samym zmniejszyła się rola szczegółowej informacji towarzyszącej rozstrzyganym problemom, która decydowała o jakości podejmowanych decyzji.

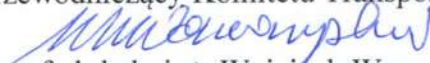
Osobnym bardzo istotnym problemem, który silnie podkreślamy, jest kuriozalna sytuacja uczelni morskich. Wielu pracowników tych uczelni zaangażowanych było badawczo przez wiele lat w istniejącej dyscyplinie Transport. Obecnie naukowcy zarówno Uniwersytetu

Morskiego w Gdyni i Akademii Morskiej w Szczecinie lokując swój dorobek naukowy w dyscyplinie, której pierwszy człon nazwy brzmi „inżynieria lądowa” odczuwają swoisty dyskomfort, iż obszar badawczy, który faktycznie reprezentują nie jest spójny z deklarowaną dyscypliną. Oczywiście drugi człon nazwy dyscypliny jakim jest „transport” nieco rekompensuje ten stan rzeczy, ale nie zmienia to faktu negatywnego widzenia zniknięcia uprzednio uprawianej dyscypliny.

Do wyodrębnienia dyscyplin stosowane są dwa główne kryteria. Jedno z nich to kryterium przedmiotowe, które uwzględnia różnice w przedmiocie badania. Drugie to kryterium metodologiczne uwzględniające różnice w stosowanych metodach badawczych. Praktyka pokazała, że oba te kryteria przemawiają za samodzielnym istnieniem dyscypliny naukowej TRANSPORT.

Prowadzone przez uczelnie techniczne oraz instytuty resortowe i sieciowe badania naukowe na użytek transportu (lądowego, powietrznego i wodnego) mają charakter zarówno badań podstawowych, rozwojowych jak i wdrożeniowych. Udział środowiska naukowego skupionego w obszarze transportu w realizacji tych badań z silnym przełożeniem na gospodarkę uzasadnia, zdaniem członków Komitetu Transportu Polskiej Akademii Nauk, niniejsze stanowisko dotyczące przywrócenia dyscypliny TRANSPORT jako samodzielnie wyodrębnionej w klasyfikacji dyscyplin naukowych w dziedzinie nauk inżynieryjno - technicznych.

Przewodniczący Komitetu Transportu PAN

prof. dr hab. inż. Wojciech Wawrzyński